

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol. 21, No. 1, 2026. Article ID: OJED-21-01-011

Article Info: Received 12 December, 2025; Revised 19 March, 2026; Accepted 27 March, 2026

OJED

An Online Journal
of Education

www.tci-thaijo.org/index.php/OJED

กลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้น สู่ความพอเพียง :

การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก

The Mechanism for Driving Ethical Behavior through the 7-Step
towards Sufficiency: A Grounded Theory Study

สุเมธ ผ่านวงศ์^{1*} วรดา พรมนาไร² รัตนเกล้า ประดิษฐ์ดวง³ ดาวรุวรรณ ถวิลการ⁴ และ อัจฉราวดี เกิดศรีทอง⁵

Sumet Phanwong^{1*} Worada Promnarai² Rattanakraw Praditduang³

Dawruwan Thawinkarn⁴ and Atcharawadee Kerdsrithong⁵

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้น สู่ความพอเพียง ในสถานศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน และผู้ปกครอง จำนวนรวมทั้งสิ้น 17 คน ในโรงเรียนแห่งหนึ่งของจังหวัดอุดรธานีซึ่งเป็นต้นแบบด้านการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบบันทึกการจัดกลุ่มสนทนา แบบบันทึกการสังเกตและจดบันทึกภาคสนาม และแบบตรวจสอบเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาตามวิธีการของ Strauss and Corbin (1998) ร่วมกับการวิเคราะห์แบบอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า กลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียง ได้แก่ (1) เริ่มต้นที่ตัวเอง (2) กำหนดเป้าหมายให้ชัด (3) ทำตามลำดับ (4) คิดบวกสร้างสุข (5) ใจเขาใจเรา (6) ร่วมมือร่วมใจสร้างสิ่งใหม่ และ (7) ฝึกตนเป็นนิสัย ประกอบด้วย 3 ประเภท คือ (1) กลไกขับเคลื่อน ได้แก่ กระบวนการมีส่วนร่วมของบุคคล โรงเรียน และชุมชน (2) กลไกสนับสนุน ได้แก่ การหลอมรวมของบ้าน วัด และโรงเรียน และความศรัทธาของชุมชน และ (3) กลไกสอดแทรก ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด การจัดกิจกรรมที่ยืดหยุ่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการสื่อสารที่รวดเร็ว โดยกลไกทั้ง 3 ประการส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมจริยธรรมดีขึ้น โรงเรียนมีวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง ชุมชนมีการลดลงของปัญหาอาชญากรรม และเกิดเยาวชนต้นแบบ

คำสำคัญ : พฤติกรรมจริยธรรม, กลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้น, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การสร้างทฤษฎีฐานราก

¹⁻³ นักศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Ph.D. Student in Division of Educational Administration, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kean University.

Email: ¹sumet.pha@kkumail.com ²worada.pro@kkumail.com ³rattanakraw.p@kkumail.com

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Assistant Professor (Ph.D.) in Division of Educational Administration, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kean University.

Email: dawtha@kku.ac.th

⁵ อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Lecturer (Ph.D.) in Division of Educational Administration, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kean University.

Email: atchake@kku.ac.th

Abstract

This research aimed to study the mechanisms for driving ethical behavior through the 7-step towards sufficiency in educational institutions. The study employed a qualitative research methodology based on grounded theory. Informants included administrators, teachers, students, school board members, community leaders, and parents with a total of 17 individuals from a school in Udon Thani province which serves as a model school for education management based on the sufficiency economy philosophy. Research instruments consisted of semi-structured interviews, focus group discussion record form, observation and field note recording form, and document review form. Data were analyzed using content analysis based on Strauss and Corbin's (1998) approach in conjunction with analytic induction. The research findings revealed that the mechanisms for driving ethical behavior through the 7-step towards sufficiency included: (1) start with yourself, (2) set clear goals, (3) follow sequential steps, (4) think positively and create happiness, (5) understand others and yourself, (6) collaborate to create new things, and (7) practice to form habits. The mechanisms were categorized into three types: (1) driving mechanisms, which emphasize participatory processes involving individuals, the school, and the wider community; (2) supporting mechanisms, which involve the integration of home, temple, and school, and community-based faith and trust; and (3) embedded mechanisms, which include the support from the responsible supervisory authorities, flexible activity management, application of digital technologies, and rapid communication. Collectively, these mechanisms contributed to enhanced ethical behavior among students, strengthened the school's organizational culture, reduced drug-related problems within the community, and fostered exemplary youth role models.

Keywords: ethical behavior, the mechanism for driving ethical behavior through the 7-step, sufficiency economy philosophy, grounded theory

บทนำ

ในโลกปัจจุบัน สังคมกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มิได้เป็นเพียงผลจากโครงสร้างทางสังคมเท่านั้น แต่ยังมีรากเหง้ามาจากพฤติกรรมของมนุษย์ที่สะท้อนค่านิยม ความเชื่อ และวิถีคิดในแต่ละยุคสมัย ซึ่งเป็นประเด็นที่ถูกเน้นย้ำในรายงานระดับโลกว่าการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่สัมพันธ์โดยตรงกับกรอบคิดและพฤติกรรมของมนุษย์ในฐานะผู้สร้างและผู้รับผลกระทบจากระบบสังคม (UNESCO, 2024) โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลได้ทำให้รูปแบบการสื่อสารและการบริโภคข้อมูลของคนรุ่นใหม่เปลี่ยนไปอย่างชัดเจน ส่งผลต่อการหล่อหลอมค่านิยม ความคิด และพฤติกรรมทางจริยธรรมของเยาวชนในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบที่ชี้ว่าความเปราะบางด้านค่านิยมและสุขภาวะของผู้เรียนในยุคดิจิทัลเป็นความท้าทายสำคัญของระบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (OECD, 2022)

กระแสความเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวนำมาซึ่งความท้าทายต่อระบบการศึกษาไทย โดยเฉพาะในด้านการสร้างภูมิคุ้มกันทางคุณธรรมให้กับผู้เรียนและบุคลากรในสถานศึกษา สถานการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรม (Ethical behavior) การส่งเสริมจริยธรรมไม่อาจเกิดขึ้นได้เพียงจากการสอนความรู้เชิงทฤษฎี แต่ต้องอาศัยกลไกทางสังคมและการศึกษา ที่ช่วยให้บุคคลตระหนักรู้ควบคุมตนเอง และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นนิสัย (พระมหาเมื่องมนต์ ศรีปัดดา, 2568) สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า การพัฒนาคุณธรรมต้องอาศัยทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชน การสะท้อนคิด และการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างยั่งยืน (ปนัดดา มักสัมพันธ์, 2563)

แนวคิดการเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่มีความโดดเด่นในปัจจุบัน คือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเสนอแนวทางดำรงชีวิตบนทางสายกลาง ประกอบด้วยหลัก ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกันในตัว ภายใต้เงื่อนไขของความรู้และคุณธรรม แนวทางนี้ถูกพูดถึงในระดับนโยบายและงานวิชาการไทยมาแล้วหลายทศวรรษ ปรัชญานี้มีใช้เพียงแนวทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่เป็นจริยปรัชญาแห่งการดำเนินชีวิตที่มุ่งสร้างสมดุลระหว่างความต้องการทางวัตถุกับคุณค่าทางจิตใจ เพื่อให้เกิดความสุขที่ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) นอกจากนี้ ยังได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติว่าเป็นกรอบคิดสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sufficiency Economy Philosophy for Sustainable Development Goals: SEP for SDGs) ซึ่งองค์การสหประชาชาติ (Permanent Mission of Thailand to the United Nations, 2021) ยกย่องให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีของโลก

ประเทศไทยให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา โดยเฉพาะในภาคการศึกษาได้ถูกกำหนดให้เป็นกรอบแนวคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามนโยบายของรัฐบาลและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเสริมสร้างผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรมสามารถดำรงชีวิตอย่างพอเพียงและยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดอุดรธานี เป็นสถานศึกษาระดับประถมศึกษาขยายโอกาส ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2556 โดยดำเนินโครงการเกี่ยวกับสถานศึกษาพอเพียงภายใต้วิธีการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง “บันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียง” ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางจริยธรรมที่สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม (Kohlberg, 1981) ทฤษฎีจริยธรรมเชิงคุณธรรม (Aristotle, 1999) และทฤษฎีสังคมการเรียนรู้ (Bandura, 1999) อันประกอบด้วย บันไดขั้นที่ 1 เริ่มต้นที่ตัวเองก่อน บันไดขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน บันไดขั้นที่ 3 ทำตามลำดับขั้น บันไดขั้นที่ 4 คิดบวกสร้างสุข บันไดขั้นที่ 5 ใจเขาใจเรา บันไดขั้นที่ 6 ร่วมมือร่วมใจสร้างสิ่งใหม่ และบันไดขั้นที่ 7 ฝึกฝนตนเป็นนิสัย ด้วยการดำเนินงานที่โดดเด่นและมีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศนี้ ทำให้โรงเรียนแห่งนี้จึงได้รับการคัดเลือกให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของกระทรวงศึกษาธิการ ในปีการศึกษา 2564 และได้รับรางวัลชนะเลิศการคัดเลือกเกษตรกร บุคลากรทางเกษตรและสถาบันเกษตรกรดีเด่นระดับจังหวัด ประจำปี 2567 ประเภทกลุ่มยุวเกษตรกรดีเด่น นอกจากนี้ยังได้รับรางวัลสถานศึกษารางวัล

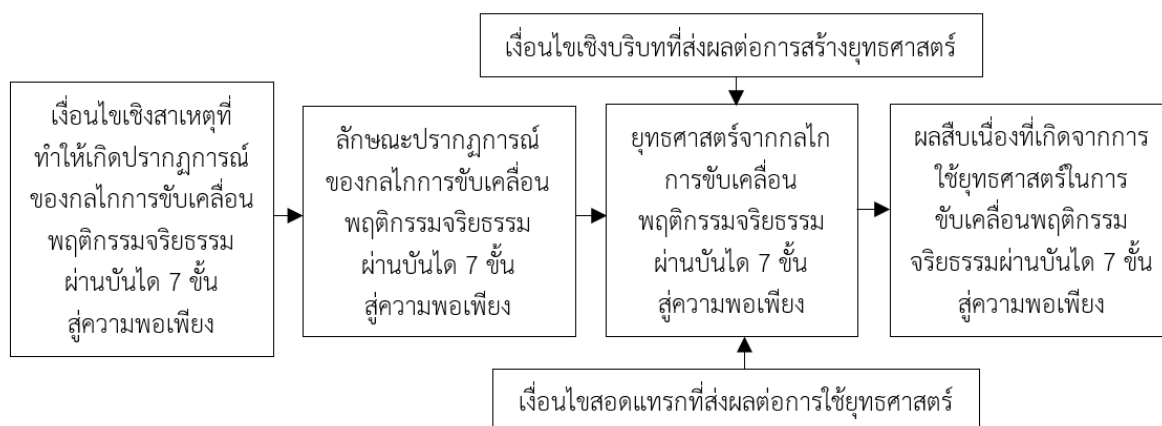
พระราชทาน ประจำปีการศึกษา 2567 ผลงานรางวัลเหล่านี้ได้สะท้อนถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชนของโรงเรียน

จากการศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมตามแนวคิดของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2550) สะท้อนให้เห็นว่าคุณธรรมเป็นกระบวนการสั่งสมทางจิตลักษณะที่ต้องอาศัยเวลาและการเรียนรู้ที่เป็นระบบ โดยสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการวางรากฐานทางจิตปัญญา (รากแก้ว) เพื่อนำไปสู่การแสดงออกทางจริยธรรมที่ยั่งยืน (ดอกผล) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนาคุณธรรมแบบลำดับขั้นจากการรับรู้สู่การปฏิบัติ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ “พฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้น” ของโรงเรียนดังกล่าว ซึ่งสะท้อนรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาที่เริ่มจากการพัฒนาตนเอง กำหนดเป้าหมายชัดเจน วางแผนเป็นระบบ คิดเชิงบวก มีความเข้าใจผู้อื่น ร่วมมือสร้างสรรค์ และฝึกฝนจนเป็นนิสัย เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่ามีความสอดคล้องกันและสะท้อนแนวปฏิบัติด้านจริยธรรมอย่างชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Durlak et al. (2011) ได้สะท้อนให้เห็นว่า โปรแกรม Social and Emotional Learning (SEL) เป็นกระบวนการพัฒนาทักษะด้านการตระหนักรู้ในตนเอง การควบคุมอารมณ์ ความรับผิดชอบ และการตัดสินใจอย่างมีคุณธรรม สอดคล้องกับแนวคิดบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียง ที่มุ่งพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างเป็นลำดับจากการรู้ เข้าใจ ไปสู่การปฏิบัติและการดำรงชีวิตอย่างพอเพียงและมีคุณค่า ซึ่งส่งผลต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้เรียน การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมและสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันของโรงเรียน จนพฤติกรรมที่ดีค่อย ๆ พัฒนาไปเป็นนิสัยและคุณลักษณะภายในของผู้เรียนในระยะยาว

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้น สู่ความพอเพียง โดยประยุกต์ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพและการสร้างทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) ตามแนวคิดของ Strauss and Corbin (1998) ซึ่งเป็นแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งสร้างทฤษฎีจากข้อมูลภาคสนามอย่างเป็นระบบและมีโครงสร้างชัดเจน อันประกอบด้วย 1) ลักษณะปรากฏการณ์ 2) เงื่อนไขเชิงสาเหตุที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์หลัก 3) ยุทธศาสตร์จากกลไกการขับเคลื่อน 4) เงื่อนไขเชิงบริบทที่ส่งผลต่อการสร้างยุทธศาสตร์ 5) เงื่อนไขสอดแทรกที่ส่งผลต่อการใช้ยุทธศาสตร์ และ 6) ผลสืบเนื่องที่เกิดจากการใช้ยุทธศาสตร์ เพื่ออธิบายกลไกที่แท้จริงของการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับบริบทไทย โดยใช้โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดอุดรธานีที่มีผลการดำเนินงานด้านการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นที่ประจักษ์เป็นพื้นที่การวิจัยฐานราก ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาและการเสริมสร้างพลเมืองที่มีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงและยั่งยืนต่อไป โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย (ภาพ 1)

ภาพ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้น สู่ความพอเพียงในสถานศึกษา
2. เพื่อนำเสนอทฤษฎีการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้น สู่ความพอเพียงในสถานศึกษา

วิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสร้างทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) ตามแนวคิดของ Strauss and Corbin (1998) มีวิธีการแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ศึกษาที่มาและความสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรม และศึกษาบริบทสถานศึกษาจากแหล่งข้อมูล และ (2) ลงพื้นที่วิจัยเพื่อสังเกตปรากฏการณ์ และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. พื้นที่วิจัยและผู้ให้ข้อมูล

โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดอุดรธานี เป็นสถานศึกษาที่มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2556 และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จนมีผลงานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกลไกการขับเคลื่อนบันได 7 ขั้น สู่ความพอเพียงเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่อยู่ในปรากฏการณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครู 5 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 2 คน ผู้นำชุมชน 3 คน ผู้ปกครอง 3 คน และนักเรียน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 17 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มี 4 ประเภท ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นข้อคำถามมุ่งหาคำตอบของปรากฏการณ์กลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้น

สู่ความพอเพียง โดยผู้วิจัยเรียบเรียงคำถามให้มีลักษณะต่อกันเป็นลูกโซ่ เพื่อให้แนวคิดของผู้ให้ข้อมูลติดต่อเป็นเรื่องเดียวกัน เพื่อที่จะลำดับเหตุการณ์และถ่ายทอดประสบการณ์ตามทัศนะได้อย่างเป็นระบบ ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยทฤษฎีฐานรากตามทัศนะของ Strauss and Corbin (1998) ทั้ง 6 ด้าน รวมจำนวน 22 ข้อ ซึ่งข้อคำถามผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานโดดเด่นด้านการบริหารสถานศึกษาที่จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง 2 คน และนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา 1 คน ซึ่งแบบสัมภาษณ์ทั้งโครงสร้างนี้ มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) ตั้งแต่ 0.67-1.00 แล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียน โดยการเก็บข้อมูลผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการในการสัมภาษณ์อย่างเป็นมิตร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ให้ข้อมูล ด้วยการตั้งใจฟังและจับประเด็นข้อมูลหลัก โดยไม่มีการชี้นำคำตอบให้กับผู้ให้ข้อมูล แต่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้พูดเล่าประสบการณ์อย่างสบายใจ

2.2 แบบบันทึกการจัดกลุ่มสนทนา (Focus group discussion) เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากผู้ที่อยู่ในปรากฏการณ์กลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้น สู่ความพอเพียง ผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พูดคุย และถกเถียงในประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูล ซึ่งในการจัดกลุ่มสนทนาได้แบ่งเป็นกลุ่มประกอบด้วย กลุ่มของผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มของครูผู้สอน และกลุ่มผู้นำชุมชนที่อยู่ในปรากฏการณ์ โดยผู้วิจัยดำเนินรายการกลุ่มสนทนาพร้อมทั้งสังเกตการณ์และบันทึกข้อมูล รายละเอียดบทสนทนา ความรู้สึกผู้พูด และบรรยากาศการสนทนา

2.3 แบบบันทึกการสังเกตและจดบันทึกภาคสนาม (Observation and field-note) เพื่อสังเกตพฤติกรรมของผู้คนที่อยู่ในปรากฏการณ์ของกลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้น สู่ความพอเพียง และศึกษาบริบททางกายภาพของพื้นที่ ซึ่งการกำหนดประเด็นการสังเกตได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยและปรับตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา สำหรับผู้วิจัยที่เข้าไปสังเกตปรากฏการณ์แบบมีส่วนร่วม จากการสังเกต เก็บรายละเอียด บันทึกข้อมูล และนำมาเรียบเรียงเขียนบรรยายสะท้อนปรากฏการณ์ที่ได้จากการลงพื้นที่วิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปคลุกคลีกับพื้นที่วิจัยให้เหมือนกับผู้ให้ข้อมูลด้วยการเข้าร่วมการประชุมในวาระต่าง ๆ หรือการเข้าช่วยงานในกิจกรรมที่จำเป็นต่อปรากฏการณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมเชิงลึกจากมุมมองของคนในพื้นที่ และหลังจากการจดบันทึกในพื้นที่การวิจัยแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้นำมาทำการวิเคราะห์และตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ

2.4 แบบตรวจสอบเอกสาร (Document review form) ผู้วิจัยทำการศึกษาดารุ เอกสาร และงานวิจัยทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ จากนั้นดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยใช้หลักการตรวจสอบข้อมูลเรื่องเดียวกันจากแหล่งข้อมูลแบบสามเส้า (Theoretical triangulation) การหาข้อมูลและมโนทัศน์ที่แตกต่างไปจากที่ได้มาแล้ว (Negative case) จนกระทั่งถึงจุดอิ่มตัว (Theoretical situation) ได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎี (ทวิศักดิ์ นพเกสร, 2551) และเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่

ศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic induction) มาช่วยแยกแยะและจัดกลุ่มข้อมูล เพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้อง สำหรับการเก็บข้อมูลทุก ๆ วิธีการ ประกอบกับการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่มีการรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยได้กำกับ ติดตามและให้คำแนะนำตลอดการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาที่มาและความสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรม ปรัชญาขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้พื้นที่วิจัยคือสถานศึกษาที่เกิดปรากฏการณ์แสดงออกถึงพฤติกรรมจริยธรรม
2. ศึกษาบริบทสถานศึกษาจากแหล่งข้อมูล ผลงานที่เป็นประจักษ์จากเอกสารรายงานต่าง ๆ แล้ว สอบถามเบื้องต้นทางโทรศัพท์กับผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการฯ เพื่อเตรียมการเก็บข้อมูล
3. ลงพื้นที่วิจัยเพื่อสังเกตปรากฏการณ์กลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้นสู่ ความพอเพียง ที่โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดอุดรธานีในเดือนกันยายน พ.ศ. 2568
4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งหนังสือขออนุญาตเข้าศึกษาบริบทเชิงพื้นที่ถึงโรงเรียน แห่งหนึ่งในจังหวัดอุดรธานี และขออนุญาตและชี้แจงรายละเอียดวิธีการเก็บข้อมูลแก่ผู้ให้ข้อมูลทุกคน โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาพื้นที่วิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ทั้งหมด 4 วิธี ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง 2) การจัดกลุ่มสนทนา 3) การสังเกตและจดบันทึกภาคสนาม และ 4) การวิเคราะห์เอกสาร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นระยะ ๆ ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อเสร็จสิ้นจากการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน ผู้วิจัยจะถอดบันทึกและสรุปรายละเอียดของการ สัมภาษณ์แล้ววิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสร้างมโนทัศน์ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ต่าง ๆ โดยผู้วิจัย จะต้องอ่าน คิด และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดว่าแต่ละครั้งสื่อถึงประเด็นใดบ้าง และนำมาพิจารณาโดยอาศัย ความไวทางทฤษฎี (Theoretical sensitivity) ซึ่งผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลตามทัศนะของ Strauss and Corbin (1998) โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเปิดรหัส (Open coding) ที่เกี่ยวกับ ปรากฏการณ์พฤติกรรมทางทางจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้น สู่ความพอเพียงที่เกิดขึ้นแต่ละขั้นจากผู้ให้ข้อมูล 2) การหาแก่นของรหัส (Axial coding) ซึ่งนำข้อมูลพฤติกรรมทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นมาจัดเป็นหมวดหมู่ที่มี พฤติกรรมใกล้เคียงกัน 3) การเลือกรหัส (Selective coding) เพื่อจัดกลุ่มพฤติกรรมทางจริยธรรมที่เหมือนกัน ให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน และ 4) การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ หรือแผนภาพของทฤษฎี (Development of a logic paradigm or a visual picture of the Theory generated) ซึ่งจะใช้การวิเคราะห์ ข้อมูลแบบอุปนัย เพื่อแยกแยะและจัดกลุ่มข้อมูลตามลักษณะของมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดรหัสไว้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถคัดเอาแก่นของข้อมูลที่ได้มาจากพื้นที่วิจัย และสามารถเอาข้อมูลที่กรองแล้วมาใช้สร้าง ข้อเสนอเชิงทฤษฎี และข้อสรุปเชิงทฤษฎี

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอนตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษากลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียง สามารถสรุปเป็นข้อสรุปเชิงทฤษฎีได้ ดังนี้

1.1 ลักษณะปรากฏการณ์ของกลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียง

ลักษณะปรากฏการณ์ของกลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียงที่ส่งผลให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนายั่งยืน เกิดจากการเน้นนักเรียนเป็นสำคัญและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกับการเรียนการสอนและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้วยการฝึกให้นักเรียนคิดจากการกระตุ้นคำถามของครูให้นักเรียนรวมกลุ่มระดมความคิดเพื่อสร้างองค์ความรู้ ให้นักเรียนได้ฝึกการถอดบทเรียนและเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามฐานการเรียนรู้โดยมีนักเรียนแกนนำเป็นผู้ให้ความรู้ มีครูแกนนำคอยดูแลให้คำปรึกษา และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เชิงพฤติกรรมที่นำไปสู่ความยั่งยืนทางจริยธรรม ดังคำกล่าวของครูรายหนึ่งที่ว่า “โรงเรียนมีการดำเนินการพัฒนานักเรียนโดยการส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรมผ่านกระบวนการเรียนรู้ 7 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 เริ่มต้นที่ตัวเองก่อน ขั้นที่ 2 กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ขั้นที่ 3 ทำตามลำดับขั้น ขั้นที่ 4 คิดบวก สร้างสุข ขั้นที่ 5 ใจเขาใจเรา ขั้นที่ 6 ร่วมมือร่วมใจสร้างสิ่งใหม่ และ ขั้นที่ 7 ฝึกฝนจนเป็นนิสัย” (T01, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 กันยายน 2568)

1.2 เจื่อนไขเชิงสาเหตุของกลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียง

เจื่อนไขเชิงสาเหตุของกลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้น สู่ความพอเพียงในสถานศึกษาเกิดขึ้นจากเจื่อนไขภายนอกและเจื่อนไขภายในสถานศึกษา จากคำให้สัมภาษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาว่า “ชุมชนคาดหวังให้โรงเรียนปลูกฝังคุณธรรมและการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เรียน พร้อมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักหน้าที่ของตน โดยครูออกแบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับชีวิตจริงของผู้เรียน” (A01, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 กันยายน 2568) ซึ่งผู้วิจัยสามารถแบ่งเป็น 2 เจื่อนไข มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เจื่อนไขภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ นโยบายการส่งเสริมการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนต้องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ และการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2.2 เจื่อนไขภายในสถานศึกษา ได้แก่ การสร้างคุณลักษณะนิสัยให้นักเรียนรู้จักหน้าที่ของตน ความรู้ความสามารถของครู และกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา

1.3 ยุทธศาสตร์จากกลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียง

ยุทธศาสตร์การทำงานอยู่ในลักษณะของการปรับกระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้ การจัดการความรู้ เพื่อรวบรวม วิเคราะห์และจัดระบบความรู้กลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียง จากการสนทนากลุ่มได้มีข้อคิดเห็นที่ว่า “การพัฒนาโรงเรียนควรเริ่มจากการให้ทุกคนรู้หน้าที่ของตน ผู้บริหารเป็นแบบอย่าง กำหนดเป้าหมายและแผนงานร่วมกัน พัฒนาการทำงานที่มุ่งประโยชน์ของนักเรียน สร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งความร่วมมือ ความเอื้ออาทร เชื่อมโยงพลังจากชุมชนและเทคโนโลยี พร้อมปลูกฝังวินัยการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” (G01, การสนทนากลุ่ม, 19 กันยายน 2568) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล การจัดสนทนากลุ่ม และการตรวจสอบเอกสาร แล้วนำมาสังเคราะห์ได้ 7 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงจากการรู้หน้าที่ของตนเอง โดยการกำหนดบทบาทให้ชัดเจน และผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 กำหนดทิศทางและเป้าหมายแห่งความสำเร็จมีระบบประชุมวางแผนงานร่วมกัน โดยการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาของแต่ละปีการศึกษา และการวางแผนขั้นตอนการทำงานอย่างชัดเจน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยการการพัฒนากระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ และทุกคนในองค์กรมองประโยชน์นักเรียนเป็นที่ตั้ง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งความสุขและพลังเชิงบวกทุกคนทำงานด้วยความเต็มใจ โดยที่ผู้นำใช้หลักการขอความร่วมมือมากกว่าการสั่งการ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาความเข้าใจร่วมและวัฒนธรรมองค์กรแห่งความเอื้ออาทรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เห็นอกเห็นใจกัน โดยการการทำองค์กรให้เป็นเหมือนบ้าน ทุกคนในองค์กรเสมือนคนในครอบครัว

ยุทธศาสตร์ที่ 6 บูรณาการพลังความร่วมมือและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยที่โรงเรียนต้องให้ชุมชนก่อน และชุมชนก็พร้อมจะช่วยเหลือโรงเรียน การสร้างพลังศรัทธาจากชุมชนด้วยความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนการสอนเพื่อนักเรียน และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการพัฒนางาน

ยุทธศาสตร์ที่ 7 ปลูกฝังวินัยการเรียนรู้และหล่อหลอมพฤติกรรมแห่งความสำเร็จ โดยการสร้างลักษณะนิสัยด้วยการทำทุกวัน การให้เห็นถึงความสำคัญนั้น และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ด้วยกระบวนการพี่สอนน้องแบบรุ่นต่อรุ่น

1.4 เจื่อนไขเชิงบริบทที่ส่งผลต่อการสร้างยุทธศาสตร์

เจื่อนไขเชิงบริบทเพื่อการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้น สู่ความพอเพียง ผู้นำชุมชนท่านหนึ่งได้ให้ข้อมูลว่า “การพัฒนาโรงเรียนเกิดจากความร่วมมือของบ้าน วัด และโรงเรียน รวมถึงความศรัทธาและการสนับสนุนจากชุมชน โดยผู้บริหาร ครู และนักเรียนร่วมกันลงมือปฏิบัติและเรียนรู้ไปพร้อมกัน พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนามากกว่าการแข่งขัน” (C01, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 กันยายน 2568) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล การจัดสนทนากลุ่ม และการตรวจสอบเอกสาร แล้วนำมาสังเคราะห์ ได้ดังนี้

4.1 การฝึกกำลังขององค์กรหลัก การหลอมรวมกันเป็นหนึ่งเดียวขององค์กรหลัก ในชุมชน ได้แก่ บ้าน-วัด-โรงเรียน ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งทางสังคมและวัฒนธรรม

4.2 ความศรัทธาและความร่วมมือจากชุมชน ชุมชนมีความศรัทธาต่อผู้บริหารสถานศึกษา อันเนื่องมาจากความมุ่งมั่นและวิสัยทัศน์ในการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ความศรัทธานี้แปรเปลี่ยนเป็นความร่วมมือของผู้มีส่วนได้เสีย และการสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนอย่างเต็มที่ ซึ่งรวมถึงการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ

4.3 การเป็นผู้นำเชิงปฏิบัติการและการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้บริหาร ครู และนักเรียน พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติและเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน ในทุกกิจกรรม สะท้อนถึงการเป็นผู้นำที่กระทำเป็นแบบอย่าง

4.4 การเน้นที่กระบวนการมากกว่าการแข่งขัน สถานศึกษามีนโยบายที่ไม่เน้นการแข่งขัน แข่งขันเป็นหลัก แต่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา และกระบวนการเรียนรู้เชิงลึก

1.5 เจื่อนไขสอดแทรกที่ส่งผลต่อการใช้ยุทธศาสตร์

เจื่อนไขสอดแทรก คือ ปัจจัยสนับสนุนที่ช่วยให้กลไกดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการสถานศึกษาท่านหนึ่งได้ให้ข้อมูลว่า “โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างต่อเนื่อง มีความยืดหยุ่นในการตอบสนองนโยบายส่วนกลาง พร้อมทั้งอาศัยความร่วมมือภายในองค์กร การใช้เทคโนโลยี และการสื่อสารที่รวดเร็วระหว่างโรงเรียนกับชุมชน” (B01, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 กันยายน 2568) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล การจัดสนทนากลุ่ม และการตรวจสอบเอกสาร แล้วนำมาสังเคราะห์ ได้ดังนี้

5.1 หน่วยงานต้นสังกัดให้การสนับสนุนและให้คำแนะนำอยู่เสมอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเข้ามาให้คำแนะนำและเป็นพี่เลี้ยงให้อย่างต่อเนื่อง

5.2 สถานศึกษามีความยืดหยุ่น เพื่อเตรียมสนองนโยบายส่วนกลาง

5.3 ความร่วมมือกันภายในองค์กร

5.4 การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนางาน และการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก และการสื่อสารแบบทันท่วงทีของโรงเรียนและชุมชน

1.6 ผลสืบเนื่องที่เกิดจากการใช้ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได

7 ขั้นสู่ความพอเพียง จากการสนทนากลุ่มได้มีข้อคิดเห็นที่ว่า “การขับเคลื่อนบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียง ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมจริยธรรมที่ชัดเจน โรงเรียนมีระบบบริหารที่ยึดหลักพอเพียง ครูทำงานอย่างมีความสุข และเกิดความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ส่งผลให้ชุมชนมีความเชื่อมั่นและปัญหาเสียดุลลดลง” (G02, สนทนากลุ่ม, 19 กันยายน 2568) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล การจัดสนทนากลุ่ม และการตรวจสอบเอกสาร แล้วนำมาสังเคราะห์ สามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

6.1 ระดับบุคคล (Individual level) นักเรียนเกิดพฤติกรรมจริยธรรมที่ชัดเจน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ มีวินัย จิตอาสา ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และรู้จักช่วยเหลืองานที่บ้าน มีรายได้ระหว่างเรียน

รู้จักการเก็บออม มีความเป็นผู้นำ และสามารถนำตนเองได้ ส่งผลให้นักเรียนไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เกิดความภาคภูมิใจในตนเองและภาคภูมิใจในสถาบันของตนเอง

6.2 ระดับองค์กร (Organizational level) สถานศึกษามีระบบบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นพอเพียง ครูทำงานอย่างมีความสุข ไม่เกิดภาวะแรงกดดันในการทำงาน ชุมชนให้ความเชื่อมั่นในโรงเรียน และส่งบุตรหลานกลับมาเรียนมากขึ้น สถานศึกษามีผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติงานเชิงประจักษ์ จากการได้รับรางวัลสถานศึกษารางวัลพระราชทาน ระดับประถมศึกษาขนาดเล็ก ปีการศึกษา 2567

6.3 ระดับชุมชน (Community level) กลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้น สู่ความพอเพียง ได้ขยายผลสู่ชุมชนโดยตรง ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน-วัด-โรงเรียน (บวร) ส่งผลให้ปัญหายาเสพติดภายในชุมชนลดลง ได้เยาวชนที่ติกลับสู่สังคม มีสถานศึกษาที่ดีใกล้บ้าน และชุมชนสัมผัสได้ถึงความเป็นเจ้าของ ผู้นำชุมชนได้แนวทางการทำงานจากผู้อำนวยการสถานศึกษาไปปรับใช้ในการพัฒนาชุมชน

2. ข้อเสนอเชิงทฤษฎีการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้น สู่ความพอเพียงในสถานศึกษา

ข้อเสนอเชิงทฤษฎีการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียงในสถานศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาที่เชื่อมโยงกันตั้งแต่เงื่อนไขเชิงสาเหตุทั้งจากนโยบายภายนอก ความคาดหวังของชุมชน และความจำเป็นภายในโรงเรียนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมและรับผิดชอบ จนนำไปสู่การเกิดปรากฏการณ์หลักคือการพัฒนาพฤติกรรมอย่างเป็นลำดับขั้นผ่านกลไกบันได 7 ขั้น โรงเรียนจึงใช้ยุทธศาสตร์การทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ สร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก ความสุข ความเอื้ออาทร และการบูรณาการความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยมีบริบทหนุนเสริม เช่น ความเป็นหนึ่งเดียว การสนับสนุนจากผู้บริหาร และการทำงานแบบไม่เน้นแข่งขัน รวมถึงเงื่อนไขสอดแทรกอย่างการสื่อสารที่ชัดเจน การใช้เทคโนโลยี และความยืดหยุ่น ส่งผลให้การพัฒนาค่อย ๆ เปลี่ยนจากการรู้หน้าที่ สู่การลงมือทำ การร่วมมือกับชุมชน และการฝึกจนเป็นนิสัย สุดท้ายเกิดผลสืบเนื่องเชิงบวกทั้งระดับผู้เรียน ครู โรงเรียน และชุมชน โดยสะท้อนความพอเพียงในฐานะวิถีปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงและยั่งยืน โดยมีรายละเอียด (ภาพ 2)

ภาพ 2

ข้อสรุปเชิงทฤษฎีกลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้น สู่ความพอเพียง

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียงในสถานศึกษาดังโมทัศน์ที่ได้เสนอในผลการวิจัยนั้นนำมาสู่ข้อสรุปเชิงทฤษฎี สะท้อนให้เห็นกลไกการสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ จากความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของปรากฏการณ์ สาเหตุที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์ ยุทธศาสตร์ เงื่อนไขเชิงบริบท เงื่อนไขสอดแทรก และผลสืบเนื่องที่สัมพันธ์กันอย่างมีเหตุและผลสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ลักษณะปรากฏการณ์ของกลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียง เป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนและการทำงานของโรงเรียนแบบค่อยเป็นค่อยไปอย่างมีลำดับ เริ่มจากการให้ผู้เรียนตระหนักและรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ก่อนพัฒนาไปสู่การกำหนดเป้าหมายร่วมการทำงานอย่างเป็นระบบ และการลงมือปฏิบัติจริงร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และนักเรียน เมื่อดำเนินต่อเนื่องจะนำไปสู่บรรยากาศเชิงบวก เกิดความสุขในการทำงานและการเรียนรู้ พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจร่วมผ่านการนิเทศติดตามอย่างเป็นกัลยาณมิตร จากนั้นโรงเรียนจะขยายผลสู่การร่วมมือร่วมใจสร้างสิ่งใหม่ โดยบูรณาการการเรียนรู้และได้รับการสนับสนุนจากชุมชน จนท้ายที่สุดพฤติกรรมด้านความพอเพียง เช่น ความประหยัด อดออม ระเบียบวินัย จิตอาสา และภาวะผู้นำ ถูกฝึกฝนซ้ำ ๆ จนกลายเป็นนิสัยและส่งผลต่อเป็นวัฒนธรรมของโรงเรียนจากรุ่นสู่รุ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ozer (2010) ที่ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หรือ Participatory Action Research (PAR) ในโรงเรียน โดยการสร้างโครงการที่ให้นักเรียน ครู และชุมชน มีบทบาทร่วมกันในการดำเนินงาน ซึ่งผลของงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมส่งผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของนักเรียน ครู และชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างยั่งยืน

2. สาเหตุที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์กลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียง คือ ปัจจัยที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์การเสริมสร้างพฤติกรรมจริยธรรมในสถานศึกษา มาจากเงื่อนไขทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน โดยเกิดจากนโยบายการส่งเสริมการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความต้องการของชุมชน บริบทอาชีพผู้ปกครอง และปัญหาเสียดิต จึงเกิดเป็นความจำเป็นในการพัฒนาผู้เรียนให้รู้หน้าที่และมีความรับผิดชอบ รวมถึงต้องอาศัยครูที่มีความรู้ความเข้าใจ และการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวทางความพอเพียง ปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นต้นเหตุสำคัญที่ผลักดันให้โรงเรียนพัฒนากลไกบันได 7 ขั้นอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรรสิทธิ์ ดอนมูล และ สุนทร คล้ายอ่ำ (2567) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนและการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน โดยการบูรณาการหลักพอเพียงเข้าสู่การบริหารจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงทำหน้าที่เป็นแนวทางสำคัญในการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างพฤติกรรมจริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

3. ยุทธศาสตร์การทำงานของกลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียง เริ่มจากการที่ผู้บริหารสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ตัวบุคคล โดยปลูกฝังให้ครูและนักเรียนรู้หน้าที่ของตนเองและมีความรับผิดชอบ จากนั้นผู้บริหารและครูกำหนดทิศทางและเป้าหมายความสำเร็จร่วมกันผ่านการประชุมวางแผนอย่างเป็นระบบ พร้อมยกระดับกระบวนการทำงานให้ต่อเนื่องและยั่งยืน โรงเรียนมุ่งเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งความสุขและพลังเชิงบวกจากการทำงานด้วยความเต็มใจ ควบคู่กับการสร้างความเข้าใจร่วมกับชุมชนและผู้ปกครอง และสร้างวัฒนธรรมความเอื้ออาทรที่เห็นอกเห็นใจกันภายในโรงเรียน อีกทั้งร่วมกับชุมชนและหน่วยงานต้นสังกัดบูรณาการพลังความร่วมมือและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนท้ายที่สุดสามารถปลูกฝังวินัยการเรียนรู้และหล่อหลอมพฤติกรรมแห่งความสำเร็จให้เกิดขึ้นอย่างมั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับ สอดคล้องกับทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2550) ที่กล่าวว่าจริยธรรมเป็นเรื่องที่ต้องพัฒนา มิใช่ฉาบฉวย การสร้างบันไดคุณธรรมในสถานศึกษาจึงต้องเริ่มจากการพรวนดินทางปัญญา (สร้างเหตุผลเชิงจริยธรรม) บำรุงลำต้นด้วยการฝึกการกำกับตนเอง (ลักษณะมุ่งอนาคต) เพื่อให้ต้นไม้อัจฉริยะนั้นเติบโตจนออกดอกผลเป็นพฤติกรรมที่ดี และกลายเป็นเมล็ดพันธุ์ที่เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นในที่สุด กระบวนการนี้จึงเป็นพลวัตที่เชื่อมโยงถึงกันอย่างไม่สามารถแยกขาดจากกันได้ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมจริยธรรมปลายทางเป็นผลมาจากความแข็งแกร่งของรากแก้วและลำต้นทางจิตวิทยา ซึ่งต้องอาศัยการสะสมประสบการณ์และการฝึกฝนการควบคุมตนเองอย่างเป็นระบบ จนพฤติกรรมนั้นตกผลึกเป็นนิสัยและส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมในวงกว้าง

4. เงื่อนไขเชิงบริบทที่ส่งผลต่อการสร้างยุทธศาสตร์ เกิดจากกระบวนการหลอมรวมความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เป็นเครือข่ายเดียวกัน โดยผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียนทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้และการปลูกฝังคุณธรรม ขณะที่ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน วัด และหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนทั้งในด้านแนวคิด ทรัพยากร และการเป็นพื้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียน ความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายดังกล่าวจึงก่อให้เกิดการทำงานแบบเกื้อกูลกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ซึ่งช่วยเสริมสร้างพลังทางสังคมให้การพัฒนาผู้เรียนเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน เป็นฐานสำคัญที่เกื้อหนุนการขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นจริงในระดับปฏิบัติ ทุกฝ่ายเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน โรงเรียนเน้นกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันโดยไม่กดดันไม่เน้นการแข่งขัน จากผลเหล่านี้สะท้อนการพัฒนาที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจและความสุขภายในองค์กร ซึ่งเป็นลักษณะพฤติกรรมจริยธรรมเฉพาะของโรงเรียนที่ขับเคลื่อนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกสิทธิ์ คล้ายแดง (2560) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการน้อมนำนโยบายการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลัง “บวร” (บ้าน-วัด-โรงเรียน) พบว่า เครือข่าย “บวร” (บ้าน-วัด-โรงเรียน) มีบทบาทสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ส่งเสริมเครือข่ายการปฏิบัติคุณธรรมร่วมกัน และมีผลต่อความเข้มแข็งและความยั่งยืนของโครงการ

5. เงื่อนไขสอดแทรกที่ส่งผลต่อการใช้ยุทธศาสตร์ คือ การได้รับการนิเทศ ติดตาม จากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างต่อเนื่อง ต้นสังกัดและโรงเรียนให้ความยืดหยุ่นในการปรับไปตามสถานการณ์หรือปรับให้สอดคล้องกับนโยบายส่วนกลาง และให้ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวก

การดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม สิ่งเหล่านี้จะเป็นแรงเสริมที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของกลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียงให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถดำเนินการ ได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมลักษณ์ วิจบ และ อติสร เนาวนนท์ (2566) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมการสอนตามหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่ารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมการสอนตามหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ผู้นิเทศจะต้องใช้ความเป็นกัลยาณมิตรในการนิเทศ เมื่อผู้รับการนิเทศพบปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน ผู้นิเทศจะต้องมีเวลาให้และพร้อมที่จะช่วยเหลือเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา นั้น ๆ นอกจากนั้น การที่โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองนโยบายส่วนกลาง และโรงเรียนยังได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยพัฒนา และผลิตภัณธ์ของนักเรียน พร้อมระบบสื่อสารที่รวดเร็ว ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมจริยธรรมในสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาสินี พรหมรัตน์ศิลป์ (2551) ที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานในโรงเรียนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ถ้าโรงเรียนมีการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะช่วยให้การจัดการจัดการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่น สามารถปรับไปตามสถานการณ์ได้ อีกทั้งการสร้างการมีส่วนร่วม โดยผู้บริหารต้องมีการชี้แจงกับครูถึงการปรับเปลี่ยนโรงเรียนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่ครูทุกคนในโรงเรียนให้รับทราบ โดยครูทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนและนโยบายของโรงเรียน มีผู้บริหารเป็นผู้บรมครูให้เกิดความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น และได้ดำเนินการมอบหมายกระจายงานแต่ละฝ่าย โดยมีการติดตามให้ความช่วยเหลือคณะครู โรงเรียนมีการผลิตสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษากับครูผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชน มีการจัดระบบการบริการ การบำรุงรักษา การขยายผล และการเผยแพร่

6. ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการดำเนินงานกลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้น สู่ความพอเพียง สะท้อนให้เห็นความสำเร็จในสามระดับ คือ (1) ระดับบุคคล นักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้น มีความรับผิดชอบ รู้จักเก็บออม มีรายได้ระหว่างเรียน มีความเป็นผู้นำและจิตอาสา ในระดับนี้สะท้อนถึงกลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียง สามารถใช้ปลูกฝังพฤติกรรมได้จริง จนนักเรียนแสดงพฤติกรรมจริยธรรมที่ดั่งามออกมาให้ผู้ดำเนินการเห็นเป็นประจักษ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาสินี พรหมรัตน์ศิลป์ (2551) ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานในโรงเรียนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน ที่มีการสอดแทรกการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเข้าไปนั้น นักเรียนร่วมกิจกรรมด้วยความสุขและสมัครใจ (2) ระดับองค์กร ครูมีความสุขในการทำงานไม่เกิดภาวะกดดัน และโรงเรียนมีผลงานได้รับรางวัลสถานศึกษารางวัลพระราชทาน เนื่องจากการบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม การกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน และการสร้างบรรยากาศองค์กรที่เกื้อกูลกัน โดยผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำเชิงแบบอย่างและมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ในระดับนี้แสดงให้เห็นว่าผลงานเชิงประจักษ์นอกจากจะสะท้อนจาก

พฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียนแล้ว ยังสะท้อนจากความสุขในการทำงานของครู สะท้อนจากรางวัลของโรงเรียน โรงเรียนได้รับความเชื่อมั่นมากขึ้น ก่อให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง ทำให้เห็นถึงมาตรฐานขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์ (2565) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานวิจัยพบว่า การขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาต้องอาศัยบทบาทของผู้บริหารในการสร้างความเข้าใจร่วม กำหนดทิศทางการพัฒนา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในองค์กร ซึ่งนำไปสู่การทำงานอย่างมีความรับผิดชอบ เกิดความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร และเอื้อต่อการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และ (3) ระดับชุมชน ส่งผลให้ปัญหาเสียดินในชุมชนลดลง เกิดเยาวชนต้นแบบจากสถานศึกษาดีใกล้บ้าน และชุมชนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการเป็นเจ้าของโรงเรียน อีกทั้งผู้นำชุมชนยังได้วิธีการไปเป็นแนวทางปรับใช้ในการพัฒนาชุมชน สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์เชิงบูรณาการจากการสร้างพฤติกรรมจริยธรรมที่ดีจากนักเรียนในโรงเรียนสู่เยาวชนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกสิทธิ์ คล้ายแดง (2560) ที่ได้นำพลัง “บวร” (บ้าน-วัด-โรงเรียน) มาปรับใช้ ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต และรักษาประเพณีและวิถีวัฒนธรรมไทยอันดีงามให้คงอยู่ เปิดพื้นที่วัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชน ส่งเสริมในเรื่องการฝึกอาชีพ สร้างรายได้แก่คนในชุมชน ทำให้มีความสุขอยู่ดีกินดี และสามารถใช้ชีวิตพึ่งพาตนเองได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียง พบว่า เป็นกลไกที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมจริยธรรมต่อผู้เรียน ผ่านการสร้างความร่วมมือของครู โรงเรียน และชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ดังนั้น สถานศึกษาควรนำกระบวนการบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียงไปเป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรเชิงคุณธรรม โดยเน้นให้ผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียนได้ร่วมกันออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เช่น การจัดชุมชนนักปฏิบัติ เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมและความพอเพียงภายในโรงเรียนอย่างยั่งยืน

2. จากการศึกษากลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียง พบว่า กลไกการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาบนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถพัฒนาและขยายผลได้อย่างเป็นระบบ แต่ต้องได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายและการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดและเครือข่ายการศึกษา ควรใช้ผลการวิจัยนี้เป็นกรอบในการกำหนดยุทธศาสตร์ส่งเสริมคุณธรรมในสถานศึกษา โดยพัฒนาเป็นโครงการต้นแบบโรงเรียนบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียง เพื่อใช้เป็นแนวทางขยายผลในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนในเครือข่าย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยนี้ศึกษาผลกระทบของการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียงในสถานศึกษาแห่งหนึ่งที่มีบริบทเฉพาะด้านขนาดโรงเรียน ชุมชน และวัฒนธรรมองค์กร ผลการวิจัยจึงสะท้อนกลไกเชิงลึกในบริบทดังกล่าว และอาจไม่สามารถสรุปอ้างอิงไปยังสถานศึกษาทุกประเภทได้โดยตรง จึงควรขยายการศึกษาครอบคลุมสถานศึกษาในบริบทที่หลากหลายมากขึ้น เช่น โรงเรียนในเขตเมือง โรงเรียนเอกชน หรือโรงเรียนขนาดใหญ่ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของกลไกการขับเคลื่อนคุณธรรมภายใต้สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรที่ต่างกัน

2. งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งอธิบายกลไกการขับเคลื่อนพฤติกรรมจริยธรรมผ่านบันได 7 ขั้นสู่ความพอเพียงในช่วงเวลาหนึ่ง จึงยังไม่สามารถสะท้อนผลลัพธ์ระยะยาวของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียนได้อย่างครบถ้วน จึงควรมีการศึกษาผลลัพธ์ระยะยาวของการใช้บันได 7 ขั้น สู่ความพอเพียงต่อพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสม หรือการวิจัยเชิงประเมิณผล เพื่อให้เห็นพัฒนาการและความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมอย่างลึกซึ้ง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์. (2565). การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, 23(1), 94-108. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/cmruresearch/article/view/245497/174254>
- ทวีศักดิ์ นพเกสร. (2551). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ : คู่มือปฏิบัติการวิจัยประยุกต์เพื่อพัฒนาคน องค์กร ชุมชน สังคม*. ชมรมพยาบาลชุมชนแห่งประเทศไทย.
- พระมหาเมื่องมนต์ ศรีปัดดา (2568). ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: การประยุกต์เพื่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงในบริบทของสถานศึกษา. *วารสารสังคมพัฒนศาสตร์*, 8(3), 111-124. <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JSSD/article/view/7228>
- วิลาสินี พรณรัตน์ศิลป์. (2551). *การศึกษารูปแบบการดำเนินงานในโรงเรียนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: การวิจัยพหุกรณีศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.] สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.). https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/CU.the.2008.297
- สร้อยรัชต์ ดอนมูล และ สุนทร คล้ายอ่ำ. (2567). การบริหารสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบึง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36. *เสกขวิทย์ปริทัศน์*, 4(1), 428-441. <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/stw/article/view/1185>

- ดวงเดือน พันธมนานวนิ. (2550). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมลักษณ์ วิจบ และ อติสร เนาวนนท์. (2566). การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมการสอนตามหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสาร มจร อุบลราชธานี*, 8(2), 843-854. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/267127>
- ปนัดดา มักสัมพันธ์. (2563). รายงานการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนดัดดรุณี ปีการศึกษา 2563. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา. <https://research.otepec.go.th/files/3c4lw08q.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. https://pws.npru.ac.th/praepat/system/20200904212603_1cb22ea086c6bc9188758d458d4c3e5b.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *แนวทางการพัฒนานโยบายการเรียนรู้ของระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย*. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด. <https://www.onec.go.th/th.php/book/BookView/1006>
- เอกสิทธิ์ คล้ายแดง. (2560). *การนำนโยบายการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมด้วยพลังบวร (บ้าน-วัด-โรงเรียน) มาใช้พัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์: กรณีศึกษา ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดนาครปรก เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภาษาอังกฤษ

- Aristotle. (1999). *Nicomachean Ethics*. Batoche Books. <https://historyofeconomicthought.mcmaster.ca/aristotle/Ethics.pdf>
- Bandura, A. (1999). Moral disengagement in the perpetration of inhumanities. *Personality and Social Psychology Review*, 3(3), 193–209. https://doi.org/10.1207/s15327957pspr0303_3
- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82(1), 405–432. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01564.x>

- Kohlberg, L. (1981). *The philosophy of moral development: Moral stages and the idea of justice*. Harper & Row.
- OECD. (2022). *Education at a glance 2022: OECD indicators*. OECD Publishing.
<https://doi.org/10.1787/3197152b-en>
- Ozer, E. J. (2010). Participatory Action Research (PAR) in middle school: Opportunities, constraints, and key processes. *American Journal of Community Psychology*, 46(1-2), 152-166. <https://doi.org/10.1007/s10464-010-9335-8>
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Sage Publications.
- Permanent Mission of Thailand to the United Nations. (2021). *Thailand's voluntary national review 2021*. https://hlpf.un.org/sites/default/files/vnrs/2021/277642021_Main_Message_Thailand.pdf
- UNESCO. (2024). *Global education monitoring report 2024/5: Leadership in education—Lead for learning*. <https://www.unesco.org/reports/gem-report/en/2024>